

DOSSIER DE PREMSA

HARRY WALKER: OBRERS I VEÏNS EN LLUITA

La Model: del 17 desembre de 2019 al 26 de gener de 2020
Centre Cívic Lleialtat santsenca: 27 gener – 1 març
Marquesina de la Vía Júlia: 2 març – 15 març
Muhba Oliva Artés – a partir del 16 de març

Ajuntament de
Barcelona

MUHBA
MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA

SUMARI

- 0. PRESENTACIÓ 3
- 1. ARIETS DEMOCRÀTICS 4
- 2. IMMIGRANTS, CRONÒMETRES I LLUITES 7
- 3. UNA VAGA SENSE ROSTRES 10
- 4. DE LLUITA OBRERA A COMBAT VEÏNAL 13
- 5. UN SOLAR PER A UN BARRI OBRER 16
- 6. CONSTRUINT DEMOCRÀCIA DES DEL BARRI 19

0 PRESENTACIÓ

D'un temps, d'un espai

El tros de terra on el 1954 s'instal·là l'empresa automobilística Harry Walker sintetitza el bo i millor del passat de Barcelona: una història de desafiament, d'abnegació i de lluita. També, de frustracions i d'esperances derrotades; de propostes que dibuixaven futurs alternatius al nostre present que no es van arribar a complir.

Però res d'allò per al qual s'ha lluitat es perd per sempre. I les divuit hectàrees de l'antiga fàbrica Harry Walker ho mostren clarament. És possible que aquest no sigui avui un enclavament lliure per complet de les lògiques mercantilistes, però és un espai que s'ha guanyat a pols al sistema econòmic imperant.

La Catalunya urbana està plena de petites Harry Walkers: d'espais aconseguits en contra dels interessos particulars i que, a través d'una lluita que es perd en el temps, s'han posat al servei de la majoria.

El juny del 2017 activistes i veïns de la Prosperitat van reanomenar aquell espai Plaça de les treballadores i treballadors de Harry Walker. Un canvi que, com tants altres en el passat, fou assumit per l'Ajuntament de Barcelona, que el va incloure en la revisió del nomenclàtor que elaborà el maig del 2018. Un reconeixement que assumeix que sense lluita no hi ha futur.

1 ARIETS DEMOCRÀTICS

Ciutat i dictadura

Barcelona va ser durant la dictadura franquista una ciutat capdavantera en les lluites per la democràcia. Va ser testimoni del sorgiment d'un nou moviment obrer que, al llarg dels anys seixanta, s'expandiria per tots els racons de Catalunya. La dècada següent, va veure néixer i estendre's un moviment urbà fonamentat en el paper de les Associacions Veïnals (AV). El moviment veïnal havia sorgit per reivindicar millores materials des dels barris, però, coincidint amb la mort de Franco, s'havia situat en una posició de força que li permetia posar en qüestió la lògica urbana dominant. Les seves accions prefiguraven una nova ciutat democràtica encara per construir.

Moviment obrer i antifranquisme

Sobre les cendres del seu predecessor anihilat pel franquisme, i en el marc del desarrollismo, es bastirà un «nou» moviment obrer durant els seixanta. Si bé la protesta obrera mai va poder ser esborrada, aquesta prendrà una creixent rellevància que neguitejarà les autoritats.

Les lluites obreres es generalitzaran per tot el territori. Aquestes, lligant les demandes concretes dels assalariats i la lluita per la democràcia, aconseguiran, finalment, avortar la possibilitat que el règim sobrevisqués a la mort de Franco, gràcies a la generalització de la conflictivitat. En aquesta geografia de la protesta Barcelona hi jugà un paper cabdal.

El moviment veïnal

El moviment veïnal va ser el gran moviment social de ciutat. La seva incidència pública i el caràcter de les seves reivindicacions li van permetre fer el salt de la protesta a la proposta. Havia nascut per donar respostes a les necessitats materials més immediates: instal·lació de semàfors, obertura de centres d'atenció primària o construcció d'escoles. Però aquestes reivindicacions serviren per construir l'agenda d'una nova ciutat democràtica amb propostes sobre urbanisme, sanitat o educació. En recórrer aquell camí, el moviment veïnal fou capaç d'oferir una alternativa global a tot el que significava el franquisme a la ciutat.

ZONA
VERDE
PARA UN
BARRIO OBRERO

2 IMMIGRANTS, CRONÒMETRES I LLUITES

Suburbi i fàbrica

Quan Huertas Claveria s'apropà al barri de la Prosperitat el va descriure com un espai oblidat en què es barrejaven blocs de pisos, casetes baixes, barraques i descampats. Aquesta trama caòtica, solcada per carrers foscos i sense asfaltar, acolliria Autoaccesorios Harry Walker, fundada el 1926.

Coincidint amb el boom del sector automobilístic, el 1954, s'inaugura l'establiment al passeig Valldaura. Comença així una singladura que arribarà fins entrats els anys setanta, en què suburbi i fàbrica formaran les dues cares de la mateixa moneda: el paisatge material sobre el qual, finalment, acabarà germinant una comunitat obrera.

Productors disciplinats i minories subversives?

Un treball mecànic i sota el control dels cronòmetres, era el dia a dia de bona part dels més de 400 treballadors i treballadores de l'empresa. A aquesta quotidianitat alienant i esgotadora s'hi afegien uns sous insuficients. Si bé el 1967 ja havien tingut lloc algunes aturades, no serà fins tres anys després, en un context generalitzat de creixent mobilització, que l'ambient de la fàbrica es deteriorarà considerablement.

A la Harry Walker s'hi aplegaven obrers amb consciència i formació política; condició, almenys, necessària per tal d'acabar encenent l'espurna de la protesta.

L'espiral repressió-unitat

La guspira que encendrà el bosc de les condicions penoses, els salaris baixos i l'autoritarisme patronal, arribarà amb les primeres queixes relatives a fums tòxics. El neguit existent, que no passava desapercebut a les autoritats, no farà sinó créixer amb l'arxivament de la denúncia a la Delegació de Treball.

Estroncats els canals oficials, s'iniciarà una espiral de repressiva, per una banda, i la resposta insubmissa dels treballadors i les treballadores, entre els quals germinarà una incipient unitat.

Tot plegat té lloc en un ambient generalitzat de tensió. Entre 1970-1971 Barcelona esdevindrà capital de la lluita obrera, amb el 35% i el 48% de les hores perdudes en conflictes. El salt qualitatiu respecte al 1969 resulta aclaparador: el 1970 el nombre de treballadors afectats per vagues es quadruplicà.

HARRY-WALKER

62 dias
de huelga

16·12·70

15·2·71

BARCELONA

3 UNA VAGA SENSE ROSTRES

Bomba de rellotgeria

El procés de Burgos (desembre del 1970), va permetre encendre la flama de la solidaritat. En paral·lel, els obrers i les obreres de la Harry Walker van donar un salt qualitatiu en el procés unitari amb la celebració d'assemblees. La resposta de l'empresa a aquestes, així com a les aturades parcials, resultarà invariable: la repressió.

Coincidint amb l'extensió de l'estat d'excepció, els obrers de la Harry Walker estableixen la seva plataforma reivindicativa. L'empresa la desoirà.

Desbordar la fàbrica, construir comunitat

Entre el 16 i el 18 de desembre es precipitaran els esdeveniments. Una massiva assemblea rebrà com a resposta nou acomiadaments, als quals caldrà sumar aviat quatre més. Ignorat l'ultimàtum per retornar a la feina, la Policia Armada procedeix al desallotjament i la direcció anuncia un locaut que s'allargarà fins a finals de mes.

Mentre la direcció de la Harry Walker cursa cartes d'acomiadament per a tots els treballadors que han decidit aturar-se, extramurs, aquests ocuparan l'espai públic i començaran a recollir la solidaritat del veïnat. Arrencava així un conflicte que va durar 62 dies.

Una vaga amb ressò

L'ocupació de l'espai públic va fer visible el conflicte. Malgrat les assemblees multitudinàries, aviat s'estendrà cert neguit: tenen capacitat per suportar-ho durant molt de temps sense ingressos? Podran teixir xarxes de solidaritat que sostinguin la lluita? Aviat, la unitat assolida mostra les primeres esquerdes amb la reincorporació d'alguns companys.

Els vaguistes organitzaran tota mena d'actes de suport i establiran noves mesures de pressió contra els «esquirols»; en alguns casos recorrent a la coacció o la violència.

MANIFESTACIONES POPULARES en la Pla. de Catalunya y zona circundante los días 30 de nov. y 3, 10, 17 de dic. con vocadas por las COMISIONES OBRERAS, por nuestro PSUC, por la Comisión Coordinadora de Fuerzas Políticas de Catalunya, etc.

MANIFESTACIONES ESTUDIANTILES, casi diarias del 24/11 al 10/12. Disparos de la policía. Varios heridos (se habla de dos muertos).

MANIFESTACIONES DE CATOLICOS a la salida de S. José Oriol durante varios días.

MANIFESTACIONES RELAMPAGO organizadas por las Comisiones Obreras y las Comisiones de Barrio.

Huelga General en casi la totalidad de los centros de la UNIVERSIDAD y de la UNIVERSIDAD AUTONOMA. desde el 24 de noviembre hasta que se cerró la Universidad con anticipadas vacaciones de Navidad.

Otros centros se sumaron a la lucha con paros, huelgas, asambleas y manifestaciones: ESCUELA DE A.T.S., ESCUELA OFICIAL DE PERIODISMO, ESCUELA DE PERIODISMO DE LA IGLESIA, ESCUELA DE MAGISTERIO, C.I.C.F., ESCUELA DE BELLAS ARTES, ESCUELA MASANA, ESCUELA DE A.A.Y.O.A. DEL barrio Gótico, y en particular la ESCUELA TECNICA PROFESIONAL DEL CLOT, con la manifestación de 1000 jóvenes el 2 de dic.

Paros, huelgas, mitines, asambleas y otras acciones en:

HARRY WALKER
HISPANO OLIVETTI
MAQUINISTA
CISPALSA
PENASO
SEAT
MACOSA

BANCO GUIPUZCOANO
BANCO DE MADRID
BANCA CATALANA
HISPANIA
CATEX
MEDIR
EDICIONS 62
GRAN ENCICLOPEDIA
EDITORIAL ESTELA
y en más de 100 obras de la CONSTRUCCION
y en otras empresas

Las acciones más importantes jamás realizadas:

Huelgas, paros, asambleas, manifestaciones, y otras acciones en:
EMP. CARLOS I (N)
VERDAGUER (N)
MARAGALL (N)
MONTSERRAT (N)
MENENDEZ Y PELAYO (D)
INFANTA ISABEL (D)
MILA Y FONTANALS (D)

DENUNCIAMOS

En la Cárcel Modelo y en la de mujeres hay en la actualidad más de 100 presos políticos, la mayoría de los cuales encarcelados a raíz de las últimas luchas.

30 de diciembre: permanecen en los calabozos de la Jefatura Superior de Policía, sometidos a torturas: JORDI DAGA, estudiante de Letras en la Universidad Autonoma (detenido el día 15); JOSEP CARLES VALLEJO, técnico de SEAT (detenido el día 17); SILVESTRE, obre-

CURSO DE ORIENTACION UNIVERSITARIA (Esplugues) y en las academias:
UNITEC (dos edificios)
CENTRO DE ESTUDIOS PRAT (edificios de Lauria, Diputación y Rambla de Catalunya)
ISABEL DE VILLENA
INSTITUTO FCO. JAVIER COSTA I LLOBERA
PENALVER
y otras.

4 DE LLUITA OBRERA A COMBAT VEÏNAL

Què fer?

Mentre la vaga s'anava esfilagarsant de la mà del cansament i la repressió, els debats estratègics retornaven. Malgrat la reputació —fins i tot internacional— que acumulà, l'esgotament es feia palès. Si el referent sindical Salvador Seguí assenyalava, ara fa un segle, que les vagues de més de vuit dies estaven abocades al fracàs, la de la Harry Walker havia superat amb escreix aquella xifra augmentant les dificultats.

Tornar a la fàbrica?

Els gairebé 200 treballadors que seguien sense voler reincorporar-se, sostindran el pols. Lluitaran per la via legal, però també portaran a terme «accions comando» de tipus violent. Finalment, el procés judicial acabarà amb una sentència favorable als 14 acomiadats i contra la suspensió dels 253 treballadors restants (dels quals, segons la policia, 173 encara no s'havien reincorporat).

Tanmateix, la victòria judicial, que va aportar nous ànims, fou el pretext perquè l'assemblea decidís, finalment, el retorn a la fàbrica dels vaguistes, que tindria lloc el 16 de febrer.

La lluita després de la vaga

El retorn va tenir un regust agredolç: si bé s'obtingueren algunes millores salarials i contractuals, l'empresa es negava a readmetre els 14 acomiadats i, més endavant, en despatxà 19 més. La voluntat de continuar la lluita entre les parets de la fàbrica quedarà escapçada per una unitat llastrada i pels efectes de la crisi que colpejarà el sector.

Tot i això, la vaga suposà un important aprenentatge col·lectiu i ajudà a desenvolupar una consciència política que ressonarà en el moviment veïnal. La lluita ciutadana pels serveis i contra l'especulació mostra que, tot i que d'obres a ciutadans, la lluita ni es crea ni es destrueix, només es transforma.

HARRY-WALKER en LUCHA

MANIFIESTO

de la **ASAMBLEA** de Trabajadores

45

días de HUELGA
días de LUCHA
días de UNIDAD
días de SOLIDARIDAD

del 17-12-70

al 30-1-71

45 días de HUELGA. La empresa sigue
sin ceder.

La policía, intensifica la represión.

¿Qué perspectivas tenemos?

5 UN SOLAR PER A UN BARRI OBRER

Contra l'especulació: els terrenys pel barri

La revalorització dels terrenys sobre els quals s'assentava l'empresa a Barcelona van propiciar el seu trasllat a Sant Andreu de la Barca el 1973, on el sòl era més econòmic i la tradició de contestació obrera, menor. Els propietaris volien aixecar blocs de pisos al solar, però van topiar amb la resistència de les associacions de veïns, que exigien que s'hi construïssin equipaments per a la Prosperitat. Les reivindicacions entorn al solar buit van durar anys. La zona s'havia de destinar a equipaments comunitaris, però el moviment veïnal es malfiava, amb raó, d'unes autoritats franquistes que havien mostrat complicitat amb els interessos econòmics en el passat.

La batalla pel complex educatiu

Amb vora el 20% de la població de la ciutat, el Districte IX era l'únic de Barcelona que el 1976 no comptava amb cap institut de BUP, malgrat que des de primers de la dècada més d'una trentena d'entitats de la Prosperitat n'havien sol·licitat un al govern. El Ministeri hi comprometia vint milions de pessetes, però Barcelona hi havia d'aportar els terrenys. La possibilitat de comptar amb un institut al barri, i la lentitud de l'Ajuntament en la seva execució, va motivar nombroses manifestacions, a les quals van destacar els principals interessats: el jovent.

Dels barracons a l'Institut

Gairebé una dècada separava la reunió mantinguda l'any 1974 entre un miler de veïns i representants del Ministeri d'Educació i de l'Ajuntament, de l'obertura definitiva de l'Institut Sant Andreu, el 1983. Nou anys d'estira-i-arronses entre associacions de pares i mares d'alumnes amb les autoritats, que estaven lluny d'haver acabat després de la inauguració de l'institut.

El projecte signat el 1978 va patir nombroses modificacions per qüestions pressupostàries i innumerables endarreriments en les dates d'execució. Això, i en especial els pedaços que hi posava l'administració a cada nou imprevist en les obres, enfurismava el veïnat que veien els dies passar i els anys, empènyer.

6 CONSTRUIR DEMOCRÀCIA DES DEL BARRI

Nova pedagogia per a un nou temps

El professorat de l'Institut va ser elegit per l'associació de pares i mares d'alumnes el primer curs. La majoria eren militants antifranquistes i, per aquest motiu, el Ministeri els va vetar, tot desencadenant una onada de protestes i ocupacions del centre per part d'alumnes, progenitors i veïns.

El tarannà pedagògic i el funcionament participatiu i horitzontal que es va donar a l'Institut il·lustren els ideals d'emancipació que impregnava amplis segments de la població. L'assemblearisme i la pedagogia d'inspiració llibertària, però, anirien caient en desús, en part perquè molts professors compromesos van marxar en obtenir plaça en altres centres, en part per les queixes de les famílies sobre algunes disfuncionalitats que aquell sistema ocasionava.

L'aglutinant de l'esport autogestionat

El fet que l'institut no comptés amb un pati per als descansos ni amb instal·lacions esportives pròpies va propiciar que el 1977 arranqués la lluita per un espai poliesportiu als terrenys de l'antiga Harry Walker. Es considerava l'esport com un element de cohesió social que podia evitar, en temps de recessió i d'atur, que molts joves caiguessin en les drogues i que, amb elles, augmentés la delinqüència al barri. La instal·lació aviat va actuar com a polivalent —no només poliesportiva— ja que els seus usos van anar des de l'acollida d'actes de les festes majors, fins a mítings polítics, passant, òbviament, per tot tipus d'activitats esportives.

Salut i dignitat

Tot i que el pressupost municipal del 1981 preveia una partida per construir un Centre d'Atenció Primària a la Prosperitat, aquest no s'obriria fins al 1998. La pressió veïnal va ser fonamental per fer avançar la demanda. La insuficiència pressupostària estructural de l'Institut Català de la Salut servia a la Generalitat i a l'Ajuntament per justificar els endarreriments.

Quan finalment el CAP va obrir les portes, les AV van implicar-se tant com els va ser possible en la gestió. Amb les retallades del govern d'Artur Mas, la seva presència els va permetre organitzar la defensa del servei de manera coordinada entre els usuaris i el personal mèdic i d'infermeria.

INAUGURACION DEL POLIDEPORTIVO

(EN LOS TERRENOS DE LA
HARRY-WALKER)

sabado

18

Por la mañana y tarde
**COMPETICIONES
DEPORTIVAS**

DOMINGO 19

a las 12 h. mañana
**MARATHON
POPULAR**

ENTRADA GRATUITA

SABADO 18

a las 9,30 noche

SESION DE BAILE

con la **ACTUACION**

♦ **ASGARD**

♦ **SINCO-P.**

♦ **SALSETA DEL POBLE SEC**

ORGANIZAN

♦ G. EXTRAESCOLARES I. S. ANDRES

♦ A. V. PROSPERIDAD ♦ S. HARRIS

Fiesta Popular

CRÈDITS DE L'EXPOSICIÓ

Organització i producció

MUHBA-Museu d'Història de Barcelona. Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona

Comissió del Centenari de la Prosperitat (Nou Barris) 1919-2019

Comissariat i documentació

Joan Gimeno, Cristian Ferrer, Néstor Bogajo

Disseny gràfic

Andrea Manenti

Coordinació general

Mónica Martínez Bajo (Viureart)

Producció museogràfica i muntatge

Central de Projectes Massens, S.L.

Revisió lingüística

Jaume Capsada

Imatges

Arxiu de l'Associació de Veïns i Veïnes de la Prosperitat (AVVP), Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB), Arxiu General de la Subdelegació del Govern a Barcelona, Arxiu Històric de Comissions Obreres de Catalunya (AHCO), Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), Arxiu Històric de Roquetes-Nou Barris (AHRNB), Arxiu Municipal del districte de Nou Barris (AMDNB), Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), Col·lecció de la família Murcia, CRAI Biblioteca del Pavelló de la República, CEDOC Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General de la UAB (CEDOC-UAB), Miguel Fuster, Marc Javierre, Kim Manresa, Arxiu personal d'Andrés Naya.

Agraïments

Edicions Clariana i Xavier Parejo

L'exposició *Harry Walker: obrers i veïns en lluita*

és una proposta de la Comissió del Centenari de la Prosperitat (Nou Barris) 1919-2019